

Posudek na rigorózní práci Kamily Jiříškové *Identifikace emočního výrazu podle fotografií a podle krátkých videozáznamů*. Katedra psychologie FFUK, Praha 2012.

Autorka předkládá poměrně rozsáhlou práci z oblasti sociální psychologie. Struktura práce je klasická – teoretická a empirická část, diskuse a bohatý seznam literatury.

Identifikace emocí podle výrazu tváře je v sociální psychologii téma známé již delší dobu a je opakované snad ve všech učebnicích. Je to také téma atraktivní i pro laickou veřejnost. Nicméně, většinou bylo postupováno způsobem, kopírujícím vlastně původní metodiku Paula Ekmana a jeho spolupracovníků: statický výraz tváře. Autorka zvolila velmi originální variaci (když také navázala na některé výzkumy – a v textu je několik odborníků zmíněno (Coleman, Frijda aj.)). Z filmových sekvencí vybrala tváře a předkládala je skupině hodnotitelů buď opět jako statickou fotografii, anebo to byla krátká, dynamická ukázka, kdy vlastní výraz emoce byl zasazen do nějakého kontextu. Už jen představa takového postupu vede čtenáře nutně k závěru, kolik práce (a technické zdatnosti!) bylo nutné k realizaci takového projektu. Za to všechno autorka zaslouží značné uznání!

Nepovažuji za nutné zde procházet jednotlivé kapitoly práce. Jsou dobře vystavěné a dokumentují autorčinu sečtělost a schopnost odborné analýzy. Zajímá mě několik konkrétnějších momentů. Čím autorka zdůvodňuje předpoklad, že se vybrané emoce mohou snadněji detekovat/ rozeznat v situaci kontextové? Ono se to na jednu stranu sice jeví jako samozřejmé, ale domnívám se, že to tak být nemusí. Kontext může dokonce výrazovou 'ostrot' emoce snížit, učinit ji jaksí komplexnější právě díky dodatečným informacím. Z toho plyne ovšem také nejednoduchost výběru oněch filmových sekvencí a značná autorčina zodpovědnost (nechci to přímo nazývat systematickou chybou...). A je tu hned další, navazující úvaha: bylo bezpochyby nutné zvažovat sekvence (v tomto případě je průměr 18,2 vteřiny). Může délka sekvence ovlivnit odhad emoce? A dále: z textu mně není zcela jasné, jak vybírala autorka fotografie pro statické zhodnocení. Bylo to tak, že z filmové sekvence zvolila jedno „políčko“ reprezentující onu emoci? A jestli ano, byl problém zvolit onen kritický okamžik, kdy emoce měla být nejostřejší? A jak to rozhodnout, kdy tento peak nastává?

Výsledky jsou pečlivě dokumentované, včetně podnětové fotografie. Následná diskuse je, bohužel a ke škodě věci hodně krátká. Právě toto téma by si zasloužilo diskusi bohatou. Autorka konstatuje, že nalezené rozdíly nejsou tak zřetelné, jak by snad bylo možné očekávat (ale opět moje otázka – viz výše) a odvolává se i na možný vliv zkušenosti probandů. O jakou zkušenost jde? S emočním výrazem? Skutečně můžeme přes celé věkové pásmo očekávat nárůst takové zkušenosti a tedy patrně i dovednosti identifikace emocí? Nemůže to být třeba komplikované i tím, že s věkem přibývá jistých obran proti otevřeným projevům emocí? A co možnost přibývajících připravenosti projikovat vlastní narůstající zkušenosti s emocemi a tím upravovat ony skutečné emoce v našem okolí?

Tyto moje poznámky mají svědčit o podnětnosti předložené práce, o její významnosti a zdravé provokativnosti.

Práce splňuje požadavky na ni kladené a já ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 15.10. 2012

Jiří Šípek